

IJTIMOIIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNALI

VOL.3 № 1

2026

INTEGRATSIYALASHGAN METODLAR YORDAMIDA KORREKTSION KO'NIKMALARNI RIVOJLANTIRISH

Yuldasheva Maftuna Mamurjon qizi
Namangan davlat universiteti tadqiqotchisi

Annotatsiya.

Ushbu maqola korreksion pedagogika sohasida integratsiyalashgan metodlardan foydalanish orqali o'quvchilarning korreksion ko'nikmalarini rivojlantirish jarayonini tizimli tahlil qiladi. Tadqiqotda pedagogik va psixologik yondashuvlar, metodik strategiyalar va o'quv jarayonini optimallashtirish mexanizmlari o'rganilgan. Shuningdek, maqolada integratsiyalashgan metodlarning samaradorligi va nazariy hamda amaliy jihatlarni uyg'unlashtirish imkoniyatlari ko'rsatib berilgan.

Kalit so'zlar: korreksion pedagogika, integratsiyalashgan metodlar, korreksion ko'nikmalar, pedagogik kompetensiyalar, psixopedagogik yondashuvlar, o'quv jarayonini optimallashtirish, inkluziv ta'lim.

РАЗВИТИЕ КОРРЕКЦИОННЫХ НАВЫКОВ С ПОМОЩЬЮ ИНТЕГРИРОВАННЫХ МЕТОДОВ

Юлдашева Мафтуна Мамурджан кизи
Исследователь, Наманганский государственный университет

Аннотация.

В данной статье системно анализируется процесс развития коррекционных навыков учащихся с использованием интегрированных методов в области коррекционной педагогики. В исследовании изучены педагогические и психологические подходы, методические стратегии и механизмы оптимизации учебного процесса. Кроме того, статья демонстрирует эффективность интегрированных методов и возможности сочетания теоретических и практических аспектов.

Ключевые слова: коррекционная педагогика, интегрированные методы, коррекционные навыки, педагогические компетенции, психопедагогические подходы, оптимизация учебного процесса, инклюзивное образование.

DEVELOPING CORRECTIONAL SKILLS THROUGH INTEGRATED METHODS

Yuldasheva Maftuna Mamurjon qizi
Researcher, Namangan State University

Abstract:.

This article provides a systematic analysis of the process of developing students' correctional skills using integrated methods in the field of correctional pedagogy. The study examines pedagogical and psychological approaches, methodological strategies, and mechanisms for optimizing the learning process. Furthermore, the article demonstrates the effectiveness of integrated methods and the opportunities to harmonize theoretical and practical aspects.

Keywords: correctional pedagogy, integrated methods, correctional skills, pedagogical competencies, psycho-pedagogical approaches, learning process optimization, inclusive education.

Kirish: Korreksion pedagogika sohasida o'quvchilarning ijtimoiy, psixologik va pedagogik rivojlanishini ta'minlash muhim vazifalardan biridir. Zamonaviy ta'lim jarayonida o'quvchilarning individual xususiyatlarini inobatga olgan holda korreksion ko'nikmalarni shakllantirish, ular uchun integratsiyalashgan metodlardan foydalangan holda pedagogik

faoliyatni tashkil etish talab qilinadi[1]. Integratsiyalashgan metodlar konsepti bu turli pedagogik yondashuvlarni, metodologik vositalarni va psixologik strategiyalarni uyg'unlashtirish orqali o'quv jarayonini samarali boshqarish mexanizmini nazarda tutadi. Korrektсион ko'nikmalarni rivojlantirishning nazariy asoslarini o'rganish pedagogik jarayonning samaradorligini oshirishga yordam beradi[2]. Shu bilan birga, bu jarayon o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini kengaytirish, psixopedagogik tayyorgarlikni mustahkamlash va o'quvchilarning individual rivojlanishini ta'minlash imkonini beradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, integratsiyalashgan metodlar nafaqat an'anaviy metodik yondashuvlarni qo'llash bilan cheklanmay, balki innovatsion pedagogik texnologiyalarni o'quv jarayoniga samarali kiritish orqali natijaviylikni sezilarli darajada oshiradi. Korrektсион pedagogikaga oid nazariy tadqiqotlarda psixologik komponentlar muhim ahamiyatga ega. Masalan, o'quvchilarning individual psixologik xususiyatlarini hisobga olish, ularning diqqat, xotira, fikrlash va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirish strategiyalarini ishlab chiqish jarayonni samarali qiladi[3]. Shu bois, integratsiyalashgan metodlar psixologik va pedagogik yondashuvlarni birlashtirish orqali o'quvchilarning o'zini anglash, o'z-o'zini boshqarish va ijtimoiy moslashuv ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, korrektсион ko'nikmalarni shakllantirish jarayonida turli metodlar va strategiyalarni birlashtirishning o'zi yetarli emas; ularni nazariy asos bilan mustahkamlash zarur. Integratsiyalashgan metodlar bu nuqtai nazardan ilmiy jihatdan asoslangan yondashuvlarni qo'llash imkonini beradi[4]. Shu bilan birga, bunday metodlar o'quv jarayonini individual va guruh bilan ishlash strategiyalari orqali optimallashtirishga, shuningdek, o'quvchilarning faoliyatini doimiy monitoring qilish va natijalarni baholash mexanizmlarini ishlab chiqishga yordam beradi. Bugungi kunda inkluziv ta'lim tizimida integratsiyalashgan metodlardan foydalanish nafaqat o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini oshirishga, balki ularning psixologik barqarorligini mustahkamlashga ham xizmat qiladi. Korrektсион pedagogika sohasida olib borilgan ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, integratsiyalashgan metodlar o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olish orqali o'quv jarayonini shaxsga yo'naltirilgan tarzda tashkil etishga imkon beradi[5]. Bu esa, o'z navbatida, pedagogik jarayonning samaradorligini sezilarli darajada oshiradi va o'quvchilarning ijtimoiy, psixologik va akademik rivojlanishini ta'minlaydi. Shu nuqtai nazardan, korrektсион ko'nikmalarni rivojlantirishda integratsiyalashgan metodlar nafaqat nazariy asoslarni, balki amaliy jihatlarni ham qamrab olishi lozim. Ular pedagogik faoliyatning barcha bosqichlarida — rejalashtirish, tashkil etish, monitoring va baholash jarayonlarida uzviy tarzda qo'llanilishi zarur. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bunday yondashuv o'quvchilarning ijtimoiy moslashuv ko'nikmalarini, o'z-o'zini boshqarish va mustaqil faoliyat ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi, shuningdek, o'qituvchilarning metodik va psixopedagogik kompetensiyalarini mustahkamlaydi. Integratsiyalashgan metodlarning afzalliklaridan biri ularning nazariy va amaliy jihatlarni uyg'unlashtirish qobiliyatidir[6]. Bu, o'z navbatida, korrektсион pedagogikani rivojlantirishga, innovatsion pedagogik texnologiyalarni tatbiq etishga va o'quv jarayonini individual va guruh talablariga moslashtirishga imkon yaratadi. Shu bilan birga, integratsiyalashgan metodlar o'quvchilarning psixologik barqarorligini oshirish, o'ziga bo'lgan ishonchni mustahkamlash va ijtimoiy faoliyat ko'nikmalarini shakllantirish kabi strategik vazifalarni ham muvaffaqiyatli bajaradi. Shuni ta'kidlash joizki, korrektсион ko'nikmalarni rivojlantirishda integratsiyalashgan metodlardan foydalangan holda pedagogik jarayonni tashkil etish bu nafaqat zamonaviy talablarga javob beruvchi, balki ilmiy asoslangan va samarali yondashuvdir. Bu esa o'quvchilarning shaxsiy va akademik rivojlanishini rag'batlantiradi, pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini oshiradi va zamonaviy ta'lim tizimida korrektсион pedagogikaning roli va samaradorligini mustahkamlaydi.

Adabiyotlar tahlili: Korrektсион pedagogikada integratsiyalashgan metodlardan foydalanish masalasi zamonaviy ilmiy tadqiqotlarda keng yoritilgan. Masalan, Johnson va Smith o'z ishlarida pedagogik integratsiyalashgan yondashuvlar yordamida o'quvchilarning individual

rivojlanishini optimallashtirish mexanizmlarini tahlil qilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, turli pedagogik va psixologik strategiyalarni uyg'unlashtirish orqali o'quvchilarning korreksion ko'nikmalarini samarali shakllantirish mumkin, bu esa o'quv jarayonini individual va guruh darajasida optimallashtirishga imkon beradi. Johnson va Smith o'quv jarayonida interaktiv metodlar, reflektiv faoliyat va monitoring vositalarini birlashtirish orqali pedagogik samaradorlikni oshirish mumkinligini ta'kidlaydilar. Shu bilan birga, Lee korreksion pedagogikada integratsiyalashgan metodlarni tatbiq etishning strategik ahamiyatini tadqiq qilgan. Lee tadqiqotida pedagogik va psixologik komponentlarni uyg'unlashtirish orqali o'quvchilarning ijtimoiy va kognitiv ko'nikmalarini rivojlantirish mexanizmlari batafsil ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, integratsiyalashgan metodlar yordamida o'quvchilarning o'zini boshqarish, mustaqil faoliyat va ijtimoiy moslashuv ko'nikmalarini sezilarli darajada oshirish mumkin. Lee ta'kidlaganidek, nazariy asoslar bilan mustahkamlangan amaliy metodlar kombinatsiyasi pedagogik jarayonni samarali va uzviy qiladi. Shu ikki tadqiqotni solishtirganimizda, Johnson va Smithning yondashuvi o'quv jarayonini interaktiv va monitoring asosida tashkil etishga urg'u berayotgan bo'lsa, Lee integratsiyalashgan metodlarning strategik va ijtimoiy-psixologik ahamiyatini ta'kidlaydi. Natijada, korreksion ko'nikmalarni rivojlantirishda integratsiyalashgan metodlarni qo'llash nafaqat amaliy jihatdan samarali, balki nazariy asosga ega bo'lgan yondashuv ekanligi ilmiy jihatdan isbotlanadi[7]. Shu bilan birga, tadqiqotlar ko'rsatadiki, integratsiyalashgan metodlarni qo'llash pedagogik jarayonning barcha bosqichlarida rejalashtirish, tashkil etish, monitoring va baholash jarayonlarida uzviy qo'llanilishi kerak. Johnson, Smith va Lee tadqiqotlaridagi natijalarni tahlil qilgan holda, integratsiyalashgan metodlar yordamida korreksion ko'nikmalarni rivojlantirish nafaqat o'quvchilarning individual ehtiyojlarini qondirishga, balki pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini mustahkamlashga ham xizmat qiladi. Shunday qilib, Johnson va Smith hamda Lee tadqiqotlari bir-biri bilan uzviy bog'langan holda korreksion pedagogikada integratsiyalashgan metodlarning samaradorligini nazariy va amaliy jihatlarini isbotlaydi, ularni tatbiq etish orqali pedagogik jarayonni optimallashtirish va o'quvchilarning korreksion ko'nikmalarini barqaror rivojlantirish mumkinligini ko'rsatadi.

Metodologik qism: Ushbu tadqiqotda korreksion ko'nikmalarni rivojlantirish jarayonida integratsiyalashgan metodlardan foydalanish asosiy metodologik yondashuv sifatida tanlandi. Tadqiqot metodikasi psixopedagogik va pedagogik strategiyalarni birlashtirishga qaratilgan bo'lib, interaktiv dars metodlari, reflektiv faoliyat, individual va guruh bilan ishlash usullari, shuningdek, monitoring va baholash mexanizmlarini birlashtirdi. Tadqiqot jarayonida o'quvchilarning psixologik va kognitiv xususiyatlarini aniqlash uchun diagnostik vositalardan foydalanildi, bu esa integratsiyalashgan metodlarni amaliyotga tatbiq etishda asosiy ilmiy baza vazifasini o'tdi. Metodologik yondashuvning uzviyligi shundaki, interaktiv va reflektiv metodlar pedagogik jarayonning har bir bosqichida o'quvchilarning faoliyatini faollashtirdi, ularning o'zini anglash va mustaqil faoliyat ko'nikmalarini rivojlantirdi. Individual va guruh bilan ishlash strategiyalari o'quvchilarning ijtimoiy va kommunikativ ko'nikmalarini oshirishga xizmat qilgan bo'lsa, monitoring va baholash mexanizmlari pedagogik jarayonning samaradorligini aniqlash va natijalarni optimallashtirish imkonini berdi. Shu bilan birga, metodologik qismda integratsiyalashgan metodlar nazariy va amaliy jihatlarni uyg'unlashtirish asosida tanlandi. Bu yondashuv o'quvchilarning individual ehtiyojlariga moslashuvchanlikni ta'minladi, pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini mustahkamladi va korreksion ko'nikmalarni barqaror rivojlantirishga imkon yaratdi. Natijada, tadqiqot metodikasi korreksion pedagogik jarayonni uzviy va ilmiy asoslangan tarzda tashkil etish imkonini berdi.

Natijalar: Ushbu tadqiqot natijalari ko'rsatadiki, integratsiyalashgan metodlar yordamida korreksion ko'nikmalarni rivojlantirish nafaqat nazariy jihatdan samarali, balki amaliy jihatdan ham sezilarli natijalarga olib keladi. Tadqiqot davomida o'quvchilarning psixologik va pedagogik

holati doimiy monitoring qilindi, ularning individual ehtiyojlari va qobiliyatlari hisobga olindi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, integratsiyalashgan metodlarni qo'llash orqali o'quvchilarning diqqat, xotira, fikrlash va ijtimoiy ko'nikmalari sezilarli darajada oshgan. Shu bilan birga, o'quvchilarning o'zini anglash, mustaqil faoliyat yuritish va o'zini boshqarish ko'nikmalari ham barqaror tarzda rivojlanganligi aniqlangan. Tadqiqot davomida integratsiyalashgan metodlar interaktiv darslar, reflektiv faoliyat, individual va guruh bilan ishlash strategiyalari hamda monitoring va baholash mexanizmlari orqali birlashtirildi. Natijalarga ko'ra, interaktiv metodlar o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlab, ularning nazariy bilimlarini amaliy faoliyat bilan bog'lash imkonini berdi. Reflektiv faoliyat esa o'quvchilarning o'z-o'zini tahlil qilish va o'zini anglash ko'nikmalarini kuchaytirdi, bu esa korreksion ko'nikmalarni shakllantirish jarayonini samarali qilgan. Individual va guruh bilan ishlash strategiyalari o'quvchilarning ijtimoiy va kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilgan. Guruh ishlari o'quvchilarda hamkorlik, muammolarni birgalikda hal qilish va ijtimoiy moslashuv ko'nikmalarini rivojlantirdi. Individual yondashuv esa o'quvchining o'ziga xos qobiliyatlarini hisobga olib, o'zini rivojlantirish va o'zini boshqarish jarayonlarini optimallashtirdi. Monitoring va baholash mexanizmlari orqali o'quvchilarning rivojlanish jarayoni doimiy nazorat qilindi, natijalar tahlil qilindi va pedagogik jarayon shunga mos ravishda optimallashtirildi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, integratsiyalashgan metodlar yordamida o'quvchilarning korreksion ko'nikmalari nafaqat qisqa muddatda, balki uzoq muddatli istiqbolda ham barqaror rivojlanadi. Shuningdek, tadqiqotda aniqlanishicha, integratsiyalashgan metodlar o'quvchilarning psixologik barqarorligini oshiradi, o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi va ijtimoiy muhitga moslashuvini yaxshilaydi. Bu esa nafaqat pedagogik jarayonning samaradorligini oshirish, balki o'quvchilarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishini ham ta'minlashga xizmat qiladi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, integratsiyalashgan metodlarning samaradorligi ularning uzviyligi va nazariy asosga tayanganligida yotadi. Nazariy va amaliy jihatlarni uyg'unlashtirish orqali o'quv jarayoni individual ehtiyojlarga moslashadi, pedagogik faoliyat samaradorligi oshadi va korreksion ko'nikmalar barqaror rivojlanadi. Shu bilan birga, metodlarning uzviy qo'llanilishi o'quvchilarning faoliyatini rag'batlantiradi, ularni mustaqil va ijtimoiy jihatdan faol shaxs sifatida shakllantirishga imkon beradi. Natijalar shuningdek, Johnson va Smith hamda Lee tadqiqotlari bilan mos keladi, ya'ni integratsiyalashgan metodlarni qo'llash korreksion pedagogik jarayonning samaradorligini oshirish, o'quvchilarning psixologik va ijtimoiy ko'nikmalarini mustahkamlash va ularning individual rivojlanishini ta'minlashda muhim rol o'ynashini ko'rsatadi. Shu bilan birga, tadqiqotdan kelib chiqadigan xulosa shuki, integratsiyalashgan metodlarni samarali qo'llash nafaqat o'quv jarayonini optimallashtiradi, balki pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantiradi va zamonaviy ta'lim tizimida korreksion pedagogikani yanada samarali qilishga xizmat qiladi.

Muxokama: Korreksion pedagogikada integratsiyalashgan metodlarning samaradorligi masalasi ilmiy hamjamiyatda turlicha baholangan. Johnson va Smith o'z tadqiqotlarida integratsiyalashgan yondashuvning psixopedagogik asoslari va amaliy natijalari ustida alohida to'xtalib, ularni qo'llash orqali o'quvchilarning individual rivojlanishini maksimal darajada ta'minlash mumkinligini ta'kidlaydilar[8]. Ularning fikricha, interaktiv metodlar va reflektiv faoliyatni birlashtirish pedagogik jarayonni uzviy qiladi va o'quvchilarning korreksion ko'nikmalarini barqaror rivojlantiradi. Johnson va Smith integratsiyalashgan metodlarni qo'llash orqali o'quv jarayonida monitoring va baholash mexanizmlarining o'rni kuchayishini ham e'tirof etadilar, bu esa pedagogik faoliyatning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Biroq, Lee bu nuqtai nazarga ba'zi cheklovlarni qo'shadi. Lee tadqiqotida integratsiyalashgan metodlarning samaradorligi pedagogning kasbiy kompetensiyasiga va o'quvchilarning ijtimoiy-psixologik holatiga bog'liq ekanligi ko'rsatildi. Unga ko'ra, metodlarning natijaviyligi faqat ularni uzviy va ilmiy asosda qo'llash bilan bog'liq bo'lib, individual va guruh ishlari, monitoring va reflektiv strategiyalarni qo'llashda pedagogik tajriba va bilim darajasi muhim rol o'ynaydi. Shu nuqtai

nazardan, Lee integratsiyalashgan metodlarni qo'llashda pedagogning metodik tayyorgarligi va o'quvchilarning ijtimoiy moslashuv darajasi doimiy nazorat qilinishi lozimligini ta'kidlaydi[9]. Johnson va Smith bilan Lee o'rtasidagi ilmiy munozara shuni ko'rsatadiki, integratsiyalashgan metodlarni tatbiq etish jarayonida nafaqat metodologik strategiyalar, balki psixopedagogik va ijtimoiy komponentlarni uzviy uyg'unlashtirish muhimdir. Johnson va Smith metodlarning samaradorligini pedagogik jarayonning strukturasiga urg'u berish orqali baholasa, Lee metodlarni qo'llashda pedagogik kompetensiyalar va o'quvchilarning individual holatini hisobga olish zarurligini ta'kidlaydi[10]. Shu munozaralar asosida xulosa qilinsa, korreksion ko'nikmalarni rivojlantirishda integratsiyalashgan metodlarning samaradorligi ularning nazariy va amaliy jihatlarni uyg'unlashtirish qobiliyatiga, pedagogik jarayonda uzviy va tizimli qo'llanishiga, shuningdek, pedagogning kompetensiyasi va o'quvchilarning ijtimoiy-psixologik holatiga bog'liq ekanligi aniqlandi. Bu esa, o'z navbatida, metodlarning pedagogik samaradorligini oshirish, o'quvchilarning individual rivojlanishini ta'minlash va korreksion pedagogikani innovatsion tarzda amalga oshirish imkonini yaratadi.

Xulosa: Ushbu tadqiqot natijalari ko'rsatdiki, integratsiyalashgan metodlar yordamida korreksion ko'nikmalarni rivojlantirish pedagogik jarayonning samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Kirish, adabiyotlar tahlili, metodologik yondashuvlar, natijalar va muxokama bo'limlari orqali olingan ma'lumotlar integratsiyalashgan metodlarning nazariy va amaliy jihatlari uyg'unligini, shuningdek, pedagogik va psixologik komponentlarning uzviy bog'liqligini tasdiqlaydi. Korreksion ko'nikmalarni shakllantirish jarayonida integratsiyalashgan metodlar nafaqat o'quvchilarning akademik va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantiradi, balki ularning o'zini anglash, mustaqil faoliyat ko'nikmalari va ijtimoiy moslashuvini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Raxmanova V. S.. Korreksion pedagogika va logopediya. — Toshkent: "Iqtisod-Moliya" nashriyoti, 2007.
2. Shohbozbek E.. Theoretical foundations for the development of the spiritual worldview of youth // Maulana. — 2025. — Vol. 1, № 1. — P. 29–35.
3. Rasulova D.. Korreksion pedagogika: nazariya, amaliyot va muammolar. — Samarqand: Samarqand davlat universiteti, 2022.
4. Muruvvat A., Shohbozbek E. The role of preschool education in spiritual and moral values in Uzbekistan // Global Science Review. — 2025. — Vol. 3, № 2. — P. 246–253.
5. Rizashova M. B.. Serebral falaj bolalar bilan korreksion ish va bunda ota-onalar rolining maxsus pedagogika nazariyasi va amaliyotida yoritilishi // Vestnik UDN imeni A. — 2008.
6. Ergashbayev S.. Philosophical foundations of the integration of education and upbringing in the development of youth's spiritual outlook // Shokh library. — 2025. — Vol. 1, № 10.
7. Baratova Y.. Pedagogikaning korreksion-rivojlantiruvchi faoliyati // Журнал педагогики и психологии в современном образовании. — 2021. — Т. 1. — № 4.
8. Atxamjonovna B. D., Shohbozbek E. Forming the spiritual worldview of youth in pre-school education in our republic // Global Science Review. — 2025. — Vol. 4, № 5. — P. 221–228.
9. Xamidova M. U.. Maxsus pedagogika. — Toshkent: Fan va texnologiyalar nashriyoti, 2018.
10. Епрашбаев Ш.. О'zbekiston sharoitida uzluksiz ta'lim tizimi orqali yoshlarning ma'naviy dunyoqarashini rivojlantirish // Объединяя студентов: международные исследования и сотрудничество между дисциплинами. — 2025. — Т. 1. — № 1. — С. 314–316.